

JARDUKETA IZENA	Lehengoratzeko ekologikoa Bidasoa ibaiaren arloan
	C10 Ibaiertzak lehengoratzeko
Zer KBETan edo Kontserbazio Bereziko Eremutan dihardugun:	
Baztan Ibaia eta Artesiagako Erreka KBE, eta Bidasoa Ibaia KBE	
LOTURA NATURA 2000ekin	
Ibaiertzak lehengoratzeko proposamenak bi KBEak Kudeatzeko Planetan aurreikusita dauden helburuak betetzen ditu: Helburu operatiboak:	
1.1.1. Ibai bazterretan, landaredi naturaleko zerrenda etengabe bat berreskuratu eta kontserbatzea, funtzionaltasun ekologikoa duena.	
2.1.1. Ibai habitaten eremua kontserbatu eta handitzea.	
2.1.2. Flora espezie inbaditzaileak gutxitzea.	
2.1.3. Ibai habitatei loturiko intereseko faunaren eta floraren espezie batzuk hobeki ezagutzea.	
KBEko funtsezko elementu onuradunak -	
Ekintzak nagusiki lehentasunezko habitat honi eginen lioke mesede: "91E0* haltzadia, <i>Alnus glutinosa</i> eta <i>Fraxinus excelsior</i> espezieek osaturiko baso alubialak, eta era berean, bi KBEetako ibai izaerako Batasunaren intereseko espezie hauei: izokin arrunta (<i>Salmo salar</i>), kolaka (<i>Alosa alosa</i>), igaraba (<i>Lutra lutra</i>), bisoi europarra edo ur-ipurtatsa (<i>Mustela lutreola</i>) eta muturluze piriniotarra (<i>Galemys pirenaicus</i>). Amuarrainari (<i>Salmo trutta</i>) ere eginen lioke mesede. Batasunaren intereseko espeziea ez bada ere, funtsezko elementu bat da eta ekosistema salmonidoetako espezie bereizgarria, proiektuaren xede diren horietakoak bezalaxe.	
JARDUKETA LEKUA ETA UDALERRIAK:	
Baztan, Bertizarana, Doneztebe, Elgorriaga, Etxalar, Sunbilla, Igantzi, Lesaka, Bera (87 eta 91 fazeriak)	
Data	
2016tik 2019ra	
Aurrekontua	
116.000 €	
Lanaren deskribapena - HELBURUAK	
Ibai-korridorearen jarraitasun ekologikoa hobetzea eta ibai-habitaten kontserbazio-egoera hobetzea.	
Lanaren deskribapena - AURREKARIAK	
"Baztan Ibaia eta Artesiagako Erreka" eta "Bidasoa Ibaia" KBEak Nafarroako ipar-mendebalaren muturrean daude; bietan ere badira habitat naturalak eta Nafarroako dibertsitate biologikoaren espezie adierazgarriak. Lehengoratzeari dagokionez, esku-hartzeko aukerarik handieneko tarteak identifikatu dira, eta halaber, lehentasunik handienekoak, "Bidasoa Ibaia Nafarroan ekologikoki lehengoratzeko Plana" ekimenari esker, Europako Ibai Lurraldeak 2007-2013 (Interreg IV B SUDOE) proiektuaren baitan.	
Lanaren deskribapena - HASIERAKO ETA EGUNGO EGOERA (C ekintzak)	
Honatx aurreikusitako lanak: ibaiertzak eta ezpondak egonkortzea, higadura kontrolatzea bioingeniaritza teknikak erabiliz; espezie exotikoak mailaka	

ezabatzea (makalak, platanondoak...); lubetak berriz landarez hornitzea eta ibaiertzetan landaketak egitea, bertako espezieak erabilia (haltzak, lizarrak, hurritzak). Ibilgua dibertsifikatzea, ibaiertzari edo ibaiko oheari finkaturiko egiturak paratuta.

32 km aztertu dira ibaian, eta hainbat lehengoratzeko lan eginen dira tarte jakin batzuetan, honakoetan:

TARTEA: BAZTAN 6 (Elizondotik Oronozeraino)

Egungo egoera: ibaiertzeko landaredia ongi garatua dago, baina espezie exotikoen kopurua nabarmena da; itzal-platanondoak, bereziki. Basoaren jarraitasuna on samarra izanik ere ibaian barna, tarte batzuetan erabilerekin ibaiertzeko landarediaren espazioa hartu dute. Gainera, ibaiertzetan ugariak dira errepide, bide eta abarrekin loturiko defentsak (hormak...).

Jarduketa proposamena:

Lehengoratzeko morfologikoa eta higadura kontrolatzea Askape alderdian (harrobia), Arraiozen, Lekarozen eta Gartzainen: Arras higatuak dauden 4 tartetan jardutea proposatu da, ibaiertza birprofilatuz, landare-lurra jarriz, eta geo-sare gogorra paratuz. Ondoren, zuhaixka-espezieak landatuko dira edota espezie salikazeoen adaxkak (ezpondaren azalera: 0,42 ha. Ibaiertz ukituaren luzera, guztira 370 m).

TARTEA: BIDASOA 1 (Oronoztik Donezteberaino)

Egungo egoera: ibaiertzeko basoa oso desegituratua dago, batez ere espezie exotikoen eraginda; platanondoak eta beste espezie inbaditzaile batzuk dira, batez ere. Bestalde, ibaiertzak gaizki loturik daude ibilguarekin, tartearen zatirik handienean ibaia hormen bidez bideratua dagoelako.

Jarduketa proposamena:

Espezie exotikoak mailaka ezabatzea (makalak, platanondoak) eta bertako espezieak landatzea, hala nola haltzak, lizarrak eta hurritzak.

Lubetak berriz ere landarez hornitzea Legasan: lubetan sahats adaxkak landatzea proposatzen da tarte batean (135 m²).

Ibaiertzeko espezieak Oronoz Mugairin landatzea: Ibaiertzeko tarte batean bertako landaredia landatuko da (0,18 ha)

TARTEA: BIDASOA 2 (Doneztebetik Sunbillaraino)

Egungo egoera: Unitate honen barnean, nekazaritza eta abeltzaintza erabilera nabarmena dago, eta hori zuzenean dago lotua ibaiertzak hondatzearekin. Toki horietan, ibaiertzeko basoa murriztu da. Bestalde, ibaiaren ezker aldean pista hormigonatu bat dago, eta eskuinaldean, berriz, N-121 errepidea, eta horren ondorioz, ibaia hertsaturik doa, eta horrek kaltea eragiten dio ibaiertzeko basoaren zeharkako konektibitateari.

Jarduketa proposamena:

Sunbillan ibaiertzeko espezieak landatzea: ibaiertzeko espezieak hainbat tartetan landatuko dira, bai eta bi bazterretan ere (1,14 ha)

TARTEA: BIDASOA 5 (Etxalartik Beraraino)

Egungo egoera: Eremu homogeneo honen barruan, hainbat tartetan belazeak ibai-bazterreraino bertaraino iristen dira, eta horren ondorioz, etengabeko nabarmenak daude ibaiertzeko basoa osatzen duen landaredian. Bestalde, atzematen da ibai-ibilguak nolabaiteko higadura duela, ziurrenera tartean dauden oztopoek eraginda.

Jarduketa proposamena:

Lehengoratzeko morfologikoa eta higadura kontrolatzea Etxalarren (NA-1210 ezponda): arras higatua dagoen 100 metroko tarte batean jardutea

proposatu da. Ibaiertza birprofilatu, landare-lurra hara eraman eta geo-sare gogor bat paratu beharko da. Ondoren, zuhaixka-espezieak landatuko dira edota espezie salikazeoen adaxkak (0,18 ha)

TARTEA: EZKURRA 5 (Doneztebe. Ezkurra ibaiaren azken tartea, hau da, Bidasoarekin elkartzen denetik Ezpelura errekaen urak hartzen dituen lekuraino).

Egungo egoera: Unitate homogeen honen ezaugarria da ibaiertzak gaizki loturik daudela ibilguarekin, ia tarte osoan ibaia bideratzeko hormak daudelako. Gainera, ibilguaren ondoko azaleretan ez dago behar bezalako landaredi-orlarik, eta horren ondorioz, ez dago ibilguan itzalik edo oso itzal gutxi dago.

Jarduketa proposamena:

Ibai ibilguaren ohea dibertsifikatzea deflektoreak sortuz (tamaina handiko zura), habitaten aberastasuna sustatzeko, eta horrela hainbat arrain-espezieren harrera areagotzeko. 850 m inguruko tarte batean jardungo da, Ezpelura errekaen bukaeran, hirigunetik goiti Bidasora iritsi arte, non zurezko hainbat egitura paratuko baitira (8-10 ale), ibai bazterrei edo ibilguaren oheari finkatuta.

TARTEA: TXARUTA 2 (Donamaria. Txarutako errekaen tartea, urak Ezpelura erreka isurtzen dituenetik gora bi kilometrotan).

Egungo egoera: Unitate honen barnean handia da nekazaritza eta abeltzaintza erabilera. Horren ondorioz, ibaiertzeko basoa arras aldatua dago ia tarte osoan, eta hainbat lekutan, galdu da. Horren ondorioz, intsolazioa oso nabarmena da ibai-ibilguan.

Jarduketa proposamena:

Lehengoratzeko morfologikoa eta higadura kontrolatzea: tarte txiki arras higatu batean jardutea proposatu da. Ibaiertza birprofilatu, landare-lurra hara eraman eta geo-sare gogor bat paratu beharko da. Ondoren, zuhaixka-espezieak landatuko dira edota espezie salikazeoen adaxkak (140 m²). Bigarren tarte batean (50 m-ko luzera) jardutea proposatu da, ezpona adar-estaldura baten bidez lehengoratzeko (175 m²) 3 tartetan ibaiertzeko espezieak landatuko dira, bai eta bi ertzetan ere (0,33 ha)

JUSTIFIKAZIOA Zer lortu nahi dugu? – ESPERO DIREN EMAITZAK

Ibaiertzak lehengoratzearen ondorioz, honako emaitza hauek lortzea espero da: 6.400 m² lehengoratzeko dira ibaiertzetan; 30-50 ale aloktono botako dira; 135 m²-tan lubetak landarediz hornituko dira; ibaiertzeko espezieetako 1.800 zuhaitz autoktono landatuko dira; ibaiko ohea dibertsifikatzeko 8 deflektore paratuko dira.

